

Hans Urs von Balthasar, jedan od najpoznatijih teologa 20. stoljeća, u svojim djelima obilno promišlja o liku i ulozi Isusove Majke Marije. Prema njemu, Marijin lik kako se pojavljuje u evanđelju, nije izoliran sam za sebe, nego u svim dijelovima i u svakom vidu ukazuje na Krista i na Crkvu. Marija je na osobit način uključena u Isusov život i u život Crkve. Prihvaća Božji poziv i svojim pristankom daje Isusu ljudsku narav, preko koje svi ljudi postaju njegova braća. Svojim stavom „službenice Gospodnje“ uzor je Crkve kako u vjeri i ljubavi sudjelovati u Kristovu djelu otkupljenja. Prema uvaženom teologu, ne može postojati crkvena pobožnost koja se zaustavlja na Mariji, jer ako je ta pobožnost crkvena i marijanska, to će neposredno i nužno, preko Marije, voditi k Isusu, a preko njega Ocu u Duhu Svetomu.

U sljedeća dva nastavka donosimo predavanje koji je prof. von Balthasar pod naslovom „Marija u učenju i pobožnosti Crkve“ održao njemačkim biskupima davne 1979. godine. To je promišljanje i danas svježije i aktualno za pastoralnu praksu o blagdanima Blažene Djevice Marije. Hrvatski prijevod priredio je naš suradnik Dinko Aračić.

Urednik

UVOD

Marijina uloga u učenju Crkve, osobito njezino štovanje i katolička pobožnost koja je prožeta marijanskim sadržajima, već su dugo, a posljednjih desetljeća više nego ikada, povod za nesuglasice u Crkvi. Jedni se ravnaju prema načelu „o Mariji nikada dosta“, drugi pak u tome naslućuju dvostruku opasnost. Najprije za hijerarhiju istina kršćanske vjere, u čijem je središtu Krist i presv. Trojstvo kao čimbenici otkupljenja (dok Marija pripada među stvorenja koja su potrebna otkupljenja). A onda i za ekumenski dijalog s crkvenim zajednicama koje su proizašle iz reformacije i kojima u većini (izuzevši vrijedne iznimke) marijansko štovanje izgleda opasnom izraslinom na organizmu kršćanske pobožnosti. (S obzirom na istočne Crkve nema neslaganja koje bi se tek onda pojavilo ako bi se ograničilo štovanje Marije.)

Čini se da su te obje unutarcrkvene postavke podložne određenoj jednostranosti. Načelo jednih („o Mariji nikada dosta“) ne smije se, naravno, shvatiti kvantitativno, kao da bi samo množenje dogmi ili pak pobožnosti i blagdana bio cilj koji se želi postići. Načelo „nikad dosta“ moglo bi se u krajnjem slučaju odnositi na dublje razumijevanje Marijine uloge u božanskome djelu spase-nja i njezina dostojanstva koje se temelji na toj ulozi, pri čemu bi njezino uključenje u kristološke i trinitarne istine došlo jasnije do izražaja. Ali i kritičko oklijevanje druge strane moralo bi imati na umu činjenicu da se u cijelome Svetom pismu ne spominje ni jedna žena na tako opširan i raznolik način (i to ne uzgredno, kao što se govori o Juditi ili Esteri), budući da je svaki prizor u kojemu se Marija pojavljuje, tijesno povezan s Kristovim utjelovljenjem, njegovim djetinjstvom, javnim djelovanjem, mukom i prisutnošću u Crkvi. Iako su pojedinačni prizori o kojima je govor o Mariji razmješteni po evanđeljima, oni oblikuju, ako ih se dublje promotri, skladan mozaik, kojega pojedinačni dijelovi – kao u dvorani ogledala – jedni druge do u tančine osvjetljaju, umnožavaju i produbljuju.

Ne može se poreći da to obilje vidova Marijina otajstva otežava govor o njoj i predstavlja opasnost jednostranih tvrdnji, no je li to drukčije kod još većega otajstva njezina Sina? Ako je dopušteno Mariju nazivati Kraljicom neba, anđela i Crkve, to je sigurno zbog činjenice da je kao „ponizna službenica Gospodnja“ našla milost kod Boga. No nisu li u biti ta dva vida ujedinjena u jedinoj izjavi koju je dala sama o sebi: „Pogleda na neznatnost službenice svoje: odsad će me, evo, svi naraštaji zvati blaženom“ (Lk 1, 48)? Nitko tko priznaje autoritet Svetoga pisma, ne može izbjeći zahtjevu te tvrdnje (pogleda neznatnu službenicu) i obećanja (svi naraštaji zvat će me blaženom). Te prividno proturječne tvrdnje prisutne su u kršćanskoj misli. Hoće li pak Jaganjac Božji, koji kao pobjednik sjedi na prijestolju Oca svojega, biti zauvijek „zaklani Jaganjac“ (Otk 13, 8)? Ne opisuje li i apostol Pavao detaljno da njegova apostolska snaga počiva na njegovoj suobličnosti s Raspetim: „Jer kad sam slab, onda sam jak“ (2 Kor 12, 10)? Može se još više produbiti tu navodnu napetost marioloških istina: što se vjernik više predaje Bogu i više na nj oslanja, to Bog može više, ako hoće, naglasiti samostojnost dotičnoga. Kad Isus o sebi kaže: „Ja sam svjetlost svijeta“ (Iv 8, 12) i to s apsolutnom izuzetnošću, ta ga činjenica ne priječi da svoje učenike, koji su jedno s njim, nazove: „Vi ste svjetlost svijeta ... Tako neka svijetli

vaša svjetlost pred ljudima da vide vaša dobra djela i slave Oca vašega koji je na nebesima“ (Mt 5, 14.16). Tu bi se moglo opet podsjetiti na Pavla kad se njegovo svjetlo potpuno ugasilo pred Damaskom, kako bi Krist u njemu zapalio svoje svjetlo koje je tako jako osvijetlilo čitav svijet.

U prvom dijelu ovoga priloga moramo pokušati prodrijeti u zakonitosti toga odnosa, tj. u kršćansko učenje o Mariji, da bismo u drugom dijelu dobili pravu sliku crkvenoga štovanja Djevice Marije i marijanske pobožnosti. Obadvoje, nauk i pobožnost, moraju prema eshatološkoj konačnosti novozavjetne objave, sami posjedovati klicu konačnosti, što povijest mariologije i marijanske pobožnosti uglavnom potvrđuje. S druge pak strane, Crkva i njezino tumačenje objave prolazi kroz stalno promjenjiva razdoblja svjetske povijesti. Pojavljuju se neki novi vidovi, dok drugi blijede, tako da treba tražiti suglasnost za jednostrana pretjerivanja, koja često nestaju zahvaljujući suprotnim krajnostima. I danas postoji obveza, da se polog vjere izreče na nov i suvremen način, ali što je moguće umjerenije, tako da ne izgubi svoj sadržaj.

A. PRVI DIO

MARIJIN ODNOS PREMA OSOBI I DJELU NJEZINA SINA

1. *Novi vid*

Prije nego što se upustimo u čistu mariologiju, bit će korisno ukazati na određen vid odnosa među osobama, posebno pak na odnos između majke i djeteta, koji je tek u novije vrijeme osvjetlala dijaloška filozofija i sociologija. To se dogodilo u konačnom prevladavanju staroga mišljenja, koje potječe iz grčkoga svijeta, a koje kršćanstvo nije posve odbacilo. Prema tome mišljenju pri nastanku djeteta jedino bi otac bio aktivan, dok bi majka imala samo pasivnu ulogu. Tomu treba nadodati činjenicu da se (za razliku od životinja) naglašavalo bespomoćno stanje novorođenčeta, koje tek sada završava svoj unutar-maternični razvitak. Što je još bitnije: ljudsko biće u nastanku (opet za razliku od životinja) bitno je usmjereno na „biti zajedno“ s drugima, tako da tek preko drugih osoba, obično preko majke, postaje svjesno svoje samostojnosti. Po svome osmijehu dijete shvaća da postoji svijet u kojemu je prihvaćeno i dobrodošlo i u tome iskonskom isku-

stvu prvi put postaje svjesno samoga sebe. Taj za ljudsko življenje temeljan događaj, koji je dobio svoju punu važnost tek u našem vremenu, prati ostale funkcije rasta i razvoja: prehranu i njegu djeteta, upoznavanje sa svojom okolinom i povijesnom baštinom. Mnogo prije nego nauči govoriti, odvija se nijemi dijalog između majke i djeteta na temelju odnosa prema drugima, koji je temeljan za svaku svjesnu osobu.

Iz toga slijedi da Isus duguje i svoju ljudsku samosvijest ponajprije svojoj majci, ako ne želimo pretpostaviti da, kao neko nadnaravno čudesno dijete, tu svijest ne bi trebao zahvaliti ni jednom ljudskome biću. Ali to bi onda stavilo u pitanje njegovu pravu ljudsku narav. Čak i iz te pretpostavke proizlazi nužnost jedinstvenih svojstava posve Marijina majčina karaktera. To se nadalje potvrđuje činjenicom da je ona svoga sina upoznala sa sadržajem i dubinom izraelske religije, makar se to odvijalo u vrlo jednostavnim riječima. „Magnificat“ pokazuje koliko i ona sama živi od te tradicije, koja se temelji na obećanju danom Abrahamu i njegovu potomstvu i da sebe uvijek drži „milosrdnim“ i „velikim djelom“ Božjim koji obara silne, a podiže neznatne. Uvođenje Isusa u židovsku tradiciju moralo se dogoditi tako da mu je omogućeno da u svjetlu obećanja upozna svoje osobno poslanje. Koliko god su mu njegova molitva i Duh Sveti koji ga je ispunjavao mogli pomoći da svoje poslanje sve dublje shvati, ljudski doprinos, koji je prije svega učinila Marija, nikako se ne smije podcijenjivati, jer to bi bilo u suprotnosti s procesom učenja normalna ljudskoga djeteta.

Taj prvi temeljni odnos, zapravo ta životna sveza između majke i djeteta, nije nešto čisto biološko, posebno ne u svjetlu moderne postavke o „biti u odnosu“, nego nešto bitnoga što se događa posebno na duhovnoj razini. Stoga se jedinstven duhovni život toga Djeteta može shvatiti i u skladu s jedinstvenim životom njegove majke, čime se priključujemo na nov i pojačan način na tradicionalno razmišljanje.

2. DALEKOSEŽNOST MARIJINA PRISTANKA

Postoji suglasnost u tvrdnji da je završni Marijin odgovor anđelu i preko njega Bogu: „Evo, službenice Gospodnje, neka mi bude po tvojoj riječi“ bio savršen izraz Abrahamove i vjere cijeloga Izraela. Već se od Abrahama tražila preobilna poslušnost vjere, što se zahtijevalo i od Marije, da upravo onaj dar koji mu je Bog

darovao zbog njegove vjere, tj. sina obećanja da ponovno vrati Bogu, u žrtvi koju je duhovno podnio iako materijalno nije izvršio. Kod Marije Bog će ići do kraja te vjere, budući da na križu kod kojega ona stoji, ni jedan anđeo ne dolazi u pomoć, tako da ona mora svoga Sina, Sina obećanja, vratiti Bogu u njoj samoj neshvatljivoj i neproniciljivoj tami vjere.

A već se kod Isusova začeca tražio čin vjere, koji beskonačno nadilazi onaj Abrahamov (a pogotovu Sarin, koja se u nevjerici smijala). Božja Riječ, koja želi uzeti tijelo u Mariji, zahtijeva primajući pristanak koje se izriče cijelim bićem, duhom i tijelom, zapravo bez ikakva (čak i nesvjesna) ograničenja i cijelu ljudsku narav ponudila kao mjesto utjelovljenja. Primanje i pripuštanje ne treba biti pasivno, a u odnosu prema Bogu kad se događa u vjeri to je uvijek vrhunaska aktivnost. Da je u Marijinu pristanak postojala samo sjena neke primisli, „dovle i ne dalje“, njezina vjera ne bi bila savršena i dijete ne bi moglo primiti pravu ljudsku narav. Ta neupitnost Marijina pristanka možda se najjasnije očituje u činjenici što prihvaća i brak s Josipom, a njegovu spojivost s njezinim novim poslanjem prepušta jedino Bogu.¹

Baš kao što je to svojstvo Marijina prihvaćanja u potpunosti uvjetovano kristologijom, jednako tako su s tim povezana i dva dogmatska pravorijeka o njezinu djevičanstvu i njezinoj slobodi od zajedničke iskonske krivnje. Potonje, njezino „neoskrvnjeno začecje“ ne kaže ništa drugo nego što je nužno za neograničenost njezina pristanka, jer tko bi na bilo koji način bio zahvaćen iskonskom krivnjom i njezinim posljedicama, ne bi mogao donijeti takvu bezazlenu otvorenost za potpunu raspoloživost Bogu. Djevičanstvo je, s druge strane, zajamčilo kristološku činjenicu da Isus priznaje samo jednoga Oca, onoga na nebu, kao svoga Oca, što je vidljivo iz odgovora dvanaestogodišnjaka: „Sinko, zašto se nam to učinio? Gle, otac tvoj i ja žalosni smo te tražili?... „Zašto ste me tražili? Niste li znali da mi je biti u onome što je Oca mojega“ (Lk 2, 49). Ljudska osoba ne može imati dva oca, kako to kratko i točno reče Tertulijan [*Adv. Mar.* 4, 10], stoga majka mora biti djevica. To kristološki uvjetovano djevičanstvo nema svoj prvotni smisao u protuspolnoj jedino tjelesnoj neoskrvnjenosti, koja bi sama po sebi imala religioznu važnost, nego u Marijinu majčinstvu. Da bi mogla biti majka mesijanskoga Sina

¹ Heinz Schürmann promatra Marijino pitanje anđelu (Lk 1, 34) kao redakcijsko sredstvo da bi se izazvao anđelov odgovor o djelovanju sjene Duha Svetoga. Usp. *Das Lukas-Evangelium* I, 1969., 51.

Božjega, koji izuzev Boga ne može imati drugoga oca, Duh Sveti mora je zasjeniti, a ona za to dati svoj potpuni pristanak u duhu i tijelu. Djevičanstvo unutar Crkve dobiva na važnosti jedino u istom smislu značenja, da se u Marijinoj sljedbi „nepodijeljeno“, kao što Pavao kaže, „sveto tijelom i duhom“ (tj. Bogu posvećeno) može „brinuti za Gospodnje stvari“ (1 Kor 7, 34), u svojevrsnome duhovnome majčinstvu, koje je Isus obećao onima koji u čistoj vjeri Božju riječ slušaju i vrše (Lk 8, 21, par.). Još jedna činjenica važna je u prizoru Navještenja koji nije jedino kristološke naravi, nego posjeduje i trinitarnu dimenziju. Po svojoj strukturi prizor Navještenja prvo je očitovanje trojedinoga Boga. Prvo anđelovo oslovljavanje kojim Mariju naziva milosti punom, donosi joj pozdrav „Gospodina“, Jahve, Oca, kojega ona poznaje kao židovska vjernica. Na njezino razmišljanje što bi taj pozdrav značio, anđeo joj u drugom obraćanju otkriva da će roditi „Sina Svevišnjega“, koji će ujedno biti Mesija u domu Jakovljevu. A na pitanje što se od nje očekuje, anđeo joj u trećem objašnjenju otkriva da će je Duh Sveti zasjeniti, tako da se njezino dijete može s pravom zvati svetim i Sinom Božjim. Nakon toga Marija izjavljuje neka joj se sve to dogodi, njoj službenici Gospodnjoj. Trojedinu Bog mora se očitovati u utjelovljenju Sina, ali ne samo u izjavi riječima, kao što je objavljen Božji zakon na Sinaju, nego u egzistencijalnom izvršenju savršena i uzorna vjernika. Riječ je o starozavjetnoj Abrahamovoj vjeri, koja će postići svoje savršenstvo u trinitarnom iskustvu, koje time nužno mora postati polazna točka *Novog zavjeta* i crkvenoga iskustva vjere i to u Marijinoj osobi. Stoga paralelno uz Isusov život postoji i Marijin život, u kojem će je u skrovitosti nazaretskoga doma njezin Sin odgojiti za ulogu koja će joj biti povjerena kod križa, tj. da bude pralik Crkve.

3. MARIJIN ODGOJ ZA MAJČINSTVO CRKVE

Uvodeći ga u Stari savez, najprije je majka odgojila Sina za njegovo mesijansko poslanje, ali ne ona, nego Sinovo osobno znanje u Duhu Svetom o Očevu poslanju očitovale mu je tko je i što ima činiti. A sada se taj odgoj odvija u suprotnom smjeru: Sin će odgojiti majku u veličinu svoga poslanja, sve dok ne postane zrela stajati pod križem i najzad, moleći zajedno s Crkvom, da primi Duha Svetoga koji je svima obećan.

Od početka je taj odgoj koji je starac Šimun predskazao pod znakom mača koji će probosti majčinu dušu. Taj odgoj beskom-

promisan je proces. Svi prizori koji su nam preneseni više ili manje osorno su odbijanje. To ne znači da Isus nije bio poslušan tijekom trideset godina, što je izričito posvjedočeno (Lk 2, 51). Ali odlučno i bez obzira odbacuje se čisto tjelesna srodnost na koju je vjera u Starom savezu bila tako tijesno vezana. Od sada vrijedi jedino vjera u njega, u utjelovljenu Riječ Božju. Drzak je, kao što smo vidjeli, odgovor dvanaestogodišnjaka koji svoga Oca suprotstavlja navodnomu ovozemaljskom ocu. Onaj prvi jedini je koji sada vrijedi, razumjeli to ili ne njegovi zemaljski roditelji. „Ne razumješe riječi koju im reče“ (Lk 2, 50).

Nevjerojatno je osoran Isusov odgovor na majčinu tihu zamolbu u Kani: „Ženo, što ja imam s tobom?“ Ni to ona ne će razumjeti. „Još nije došao moj čas“ (Iv 2, 4), zapravo čas križa, kada će majka dobiti puno pravo na zagovor. Njezina nepokolebljiva vjera – „što god vam rekne, učinite!“ – ipak postiže simboličan nagovještaj njegove euharistije, kao što će to biti i čudesno umnažanje kruha. Gotovo nepodnošljivo bolan čini nam se prizor kad Isus, poučavajući u kući one koji ga okružuju, ne prima svoju majku, koja stoji ispred pred vratima i želi mu govoriti. „Evo, majke moje, evo braće moje! Tko god vrši volju Božju, on mi je brat i sestra i majka.“ (Mk 3, 34 sl.). Koliko se to ovdje najprije na nju odnosilo, a da nije imenovana! Ali tko to razumije? Je li i ona sama to razumjela? Trebalo je u duhu pratiti Mariju na putu kući i razmišljati o njezinu unutarnjem stanju: mač joj rovare dušom, osjeća se kao da je lišena svoje samostojnosti, ostala bez smisla svoga života, njezina vjera, koja je u početku dobila tako visoke pohvale, gurnuta je u tamnu noć. Sin, koji joj ništa ne govori o svome djelovanju, kao da joj je odbjegao, no ona ga ne može tek tako napustiti, mora ga slijediti u tjeskobi svoje noćne vjere. Još jednom bit će bezimeno svrstana među obične vjernike. Budući da žena iz mnoštva blagoslivlja grudi koje su ga hranile, i time započinje naviješteno blagoslivljanje svih naraštaja, Isus svraća pozornost na činjenicu: „Još blaženiji oni koji slušaju riječ Božju i čuvaju je“ (Lk 11, 28).

Smisao toga uporna vježbanja u čistoj vjeri i za stajanje kod križa nije često dovoljno shvaćeno. Začuđuje i zbunjuje način kako Isus postupa sa svojom majkom, kojoj se u Kani i kod križa obraća riječju „ženo“. On je, zapravo, prvi koji rukuje mačem koji joj mora probosti dušu. Ali kako bi inače mogla biti sposobna stajati uz križ, kod kojega se očituje ne jedino zemaljski neuspjeh njezina Sina, nego i činjenica da ga je napustio Bog koji ga

je poslao? I na to Marija mora reći svoj „da“, jer je već od početka pristala na svu sudbinu svoga djeteta. A da gorke kalež ispuni do vrha, umirući Sin, zapravo, napušta svoju majku, uskraćuje joj svoje sinovstvo i daje joj drugoga za sina: „Ženo! Evo ti sina!“ (Iv 19, 26). Običaje se u tom činu prepoznati Isusovu zabrinutost za budućnost svoje majke (iz čega također proizlazi da Marija očito nije imala druge tjelesne djece, jer bi u protivnom njezino predanje ljubljenom učeniku bilo suvišno i neuobičajeno). No ne smije se zanemariti ni drugi motiv: kao što je Sina napustio njegov Otac, tako i Sin napušta svoju majku, tako da su oboje ujedinjeni u zajedničkoj napuštenosti. Tek tada je Marija bila duhom spremna preuzeti majčinstvo Crkve, tj. da bude majka svoj novoj Isusovoj braći i sestrama.

4. PRALIK CRKVE

Razmišljanja o ovoj temi, koja je ustrajno promišljena i produbljivana u katoličkoj tradiciji, toliko su obilna da se ovdje mogu samo ukratko natuknuti. Međutim, tu temu ne bi trebalo smatrati nevažnom i zastarjelom, kao što se to, nažalost, često događa u novijem razmišljanju o Crkvi. Isus je povjerio svoju majku Mariju brizi jednoga apostola i time je uveo u apostolsku Crkvu. Time je darovao Crkvi središte ili vrhunac, koji na nedostižan, ali uvijek poželjan način utjelovljuje vjeru nove zajednice: nevin i neograničen pristanak na čitavi Božji naum spasenja svijeta. U toj sredini i vrhuncu, Crkva nije samo u budućoj vječnosti, nego je već sada zaručnica „bez ljage i nabora... sveta i bez mane“, „bezgrješna“, kako je izričito naziva Pavao (Ef 5, 27).

Ali taj izvanredni član Crkve posjeduje svoja osebujna svojstva ne jedino za sebe, nego u novoj plodnosti koja proizlazi iz milosti Križa, za sveukupnu zajednicu i za svakoga njezina člana. Jedino grijeh daje ljudskoj osobi uvjerenje privatnoga, jer je lišava (latinski: *privat*) duha zajednice i volje za sebedarno sudjelovanje. S druge strane, što čistije neka osoba prima Božju milost, to je samouvjerenije spremna ne zadržavati je za sebe, nego dopustiti da u njoj sudjeluju svi drugi. Isusova Majka, koja je zbog Sina smjela primiti najvišu otvorenost u vjeri i ljubavi, postala je istodobno najizvrsniji pralik i uzor nasljedovanja i nesebične pomoći. To je, zapravo, predodžba pučke pobožnosti o milosnom plaštu majke Isusove, koji zaštićuje sve članove Crkve i istodobno izražava obje strane jedne te iste istine o milosti i pomoći. Pritom

treba uvijek imati pred očima da ta slika ne počiva na samoj sebi i da Marija nije neki novi lik poganske božice zaštite, nego da je njezin savršeni crkveni pristanak usmjeren na osobu i djelo njezina Sina, koji je i sâm samo jedan u božanskome Trojstvu. Prema tome, o čemu će još biti riječi, ne može postojati crkvena pobožnost koja se zaustavlja na Mariji. Ako je ta pobožnost crkvena i ako je marijanska, to će neposredno i nužno preko Marije voditi k Isusu, a preko njega Ocu u Duhu Svetomu.

U Marijinoj primjernosti za Crkvu krije se mnogo vidova i zaključaka važnih za naše vrijeme. Kao prvo, činjenica da je Crkva u njezinoj savršenoj srži ženska, što ne može iznenaditi nikoga tko poznaje Sveto pismo *Staroga* i *Novoga zavjeta*. Sinagoga je u odnosu prema Jahvi uvijek bila opisana kao ženska, kao zaručnica ili supruga. Jednako je tako predstavljena i Crkva Novoga saveza u svome odnosu prema Kristu (usp. 2 Kor 11, 2 sl.) sve do eshatološkog sjedinjenja Jaganjca i njegove zaručnice urešene za svadbu. Ta je ženstvenost Crkve sveobuhvatna, dok je služba koju vrše apostoli i njihovi muški nasljednici jedino funkcija unutar te sveobuhvatnosti. Taj odnos treba mnogo više imati pred očima, kad se danas vode rasprave o mogućem sudjelovanju žena u svećeničkoj službi. Kad se dublje promisli, žena bi pri sličnoj promjeni žrtvovala što je više radi onoga što je manje.

Drugo, s tim povezano tiče se sakramentalnoga ostvarenja Crkve. Tko u Crkvi može stvarno primiti i odgovoriti na svu milost koja se pruža u sakramentu osim *Ecclesia Immaculata*? No budući da su nesavršeni primatelji članovi Crkve, iza njihova manjkava primanja stoji netko tko prima savršenim pristanakom. Uzmimo dva primjera. Kao prvo, sveta misa. Koji kršćanin poznaje kolika je to žrtva ponuditi Ocu žrtvovanje Sina za Otkupitelja svijeta? No tko promatra Marijin čin žrtvovanja, stječe dojam zašto se euharistijsko slavlje, usprkos svim prigovorima, može i mora nazivati žrtvom (ne jedino Kristovom, nego i Crkve). I tko od nas prima u svetoj pričesti Sina tako savršeno kako se on nudi? S pravom molimo: „Ne gledaj na naše grijeha, nego na vjeru svoje Crkve“, tj. na onaj savršeni čin vjere, koji nigdje nije bio tako jednodušan kao kod Marije. Drugi primjer: Tko u ispovijedi može otvoriti svoje srce tako da se otkriju najskrivnije tajne njegove krivnje? Nitko to ne može, osim one koja je bez ikakve krivnje otkrila svoju dušu Bogu u njezinu najtajnijem kutku. Iza nesavršenih pokornika stoji opet pralik Crkve sa svojom potpunom prozirnošću pred Bogom.

Konačno činjenica, koja je zaokupljala teologe od drugoga kršćanskog stoljeća: da su u Mariji djevičanstvo i majčinstvo neraskidivo ujedinjeni i međusobno se uvjetuju i osvjetljuju, kao i u Crkvi. Budući da su Marija i Crkva djevice, jedino su u Duhu Svetom sposobne za sjedinjenje s Kristom, jer su obje – govoreći starozavjetnim jezikom – bez preljuba s idolima, ili – govoreći današnjim jezikom – bez ideološkoga zavođenja, stoga su uistinu plodonosne: po Bogu i njegovoj milost u njima, po vjeri pune nade i ljubavi kojom odgovaraju na tu milost, po darovanom im sudjelovanju u Božjem naumu spasenja za sve čovječanstvo. I tako se na ovome mjestu slika Marijina milosna plašta može u određenom smislu primijeniti i na djevičansku i majčinsku plodnost Crkve. Taj se plašt širi nad čitavim čovječanstvom, dokle god doseže božansko spasenje, a s tim plaštem obuhvaćeno je i apostolsko djelovanje koje kategorički zahtijeva Crkva, kao i molitva koja obuhvaća sve ljude kao i patnje Crkve koje se prinose za čitav svijet. Ako se ovdje prisjetimo prizora iz Kane, kad Marija, usprkos Isusovu odbijanju, u nepokolebljivoj vjeri govori slugama: „Što god vam rekne, učinite!“ (Iv 2, 5), tada postaje jasno s kojom će sigurnošću biti uslišana Crkva koja moli i pati, može prinostiti svoje molitve i žrtve za otkupljenje svijeta.

5. ISUS I MARIJA

Zaključujući dio našega izlaganja koji se odnosi na crkveno učenje o Mariji, može se još jednom ukazati na jedinstvo koje, u novozavjetnoj vjeri, čine Sin i Majka. Što je dosada rečeno, ne bi trebalo stvoriti dojam kao da bi Marijin lik jednostavno nestao u Crkvi, koja bi odsada jedina preuzela ulogu da svjedoči za Krista u povijesti svijeta. Tijekom sve povijesti Crkva ostaje Crkva grješnika, a njezini su sveci prvi koji su se takvima priznavali. Sv. Augustin cijeloj je Crkvi naglasio potrebu da svagdanu sve dok bude svijeta moli „oprosti nam naše grijeh“. Konkretno dostupna Crkva nije nigdje, čak ni u službenim predstavnicima, potpuno dorasla svojim zadacima. Stoga je prisiljena tražiti pomoć kod svoga Gospodina, ali i kod svoga uzora u odgovoru Gospodinu, kojemu je kao jedina mogla dati svoj bezuvjetni pristanak. Marija ostaje stvarna povijesna osoba koja je bila član Crkve i stoga, zajedno sa svim članovima Crkve, može odgovoriti na milost i sve poučiti kako na ispravan način dati svoj pristanak. Iako povijesna osoba ipak ostaje izabrana, djevičanska majka Kristova, koja

je izuzeta iz zajedništva krivnje svih Adamovih potomaka i pridružena svomu Sina, kako bi zajedno s njime mogla još više biti solidarna sa svima koji su potrebni otkupljenja.

Sin i Majka, Isus i Marija zajedno čine jedinstvo tako da su od početaka nazivani Novi Adam i Nova Eva, iako smo veoma svjesni da Isus, Sin vječnoga Oca, stoji na sasvim drukčijoj razini za razliku od Marije koja je obična osoba. Iako je Marijina svetost i neoskvrnjenost potpuno ovisna o spasonosnoj Božjoj i Kristovoj milosti, ipak se ne smije zanemariti što smo naglasili na početku ovoga izlaganja, tj. koliko Sin ovisi o majci, koliko joj on sam kao čovjek duguje. Oboje zajedno jasno očituju kako se Bog i čovjek međusobno povezuju u savezu, koji je vječni Bog htio u slobodi sklopiti s čovjekom. Čovjek duguje svu svoju prikladnost Božjoj ponudi i čistoj božanskoj milosti. No Bog se u svojoj suverenoj slobodi ne stidi prepustiti ovisnosti o čovjeku time što ga je stvorio slobodna i u milosnom savezu ozbiljno prihvaća tu stvorenu slobodu.

(kraj prvog dijela)

Preuzeto iz: *Maria, die Mutter des Herrn*. Hirtenwort der Deutschen Bischöfen, 30 April 1979. Sekretariat der Deutschen Bischofskonferenz, Bonn

Preveo na hrvatski *dr. sc. Dinko Aračić*